

De Lemsteraak, een caleidoscopisch scheepstype

Bij de scheepswerf van de Gebroeders De Boer in Lemmer is nooit een schip gebouwd dat door de bouwers of opdrachtgever Lemsteraak werd genoemd. Er werd gesproken over visaken, over plezieraken, boeiers, pleziervaartuigen en Lemsterjachten. Dat veranderde met de komst van De Groene Draeck.

Na de tewaterlating van *De Groene Draeck* werd de Lemsteraak pas echt populair. Dat is duidelijk af te lezen uit de grote aantallen Lemsteraken die in het Stamboek staan ingeschreven. Maar vanaf 1980 kwam in akenland een nieuwe ontwikkeling op gang. Jonge ontwerpers probeerden met moderne middelen Lemsteraken te ontwerpen, die sneller en beter moesten zeilen dan al hun voorgangers. Nieuwe computermodellen en rekenmethoden boden de ontwerpers de mogelijkheid om binnen de bestaande criteria een zo gunstige mogelijke, geavanceerde rompvorm voor de Lemsteraken te ontwikkelen binnen de afspraken die tot dan toe golden. De ontwerpen die daaruit voortgekomen zijn mogen weliswaar revolutionair en qua stroomlijn en snelheid onovertroffen zijn, ze leiden tevens tot een moderne rompvorm, die volgens velen te sterk ging afwijken van de traditionele oude rompvorm van de vroegere schepen. Die ontwikkeling heeft rond 2012 een voorlopig eindpunt bereikt.

In overleg tussen SSRP, ontwerpers en klassenorganisatie werden de vorm, de “bolheid van voor- en achterschip”, en de maten van de voorsteven opnieuw gedefinieerd en in regels vastgelegd.

Overigens, met de bouw van een Lemsteraak zijn behoorlijke bedragen gemoeid en we zien dat er na 2010 (dus post-kredietcrisis) in een veranderende watersportwereld nog maar weinig nieuwe aken op stapel zijn gezet.

De ontwikkeling na 1900

Nadat in 1876 de eerste aken voor het vissen op de Zuiderzee werden gebouwd, stond bij De Boer in Lemmer in 1906 de eerste ‘plezieraak’ op stapel en in 1907 nog een ‘plezieraakje’ (de huidige *Orion*) van heel bescheiden afmetingen. De vorm leek erg op die van een visaak. Een paar jaren later bouwde De Boer ‘pleziervaartuigen model Lemsterjacht’ die bijna een keer zo lang waren en die, anders dan die kleine ‘plezieraakjes’, qua lijnen duidelijk niet afgeleid waren van de visaken. We kunnen ze nu zien als zelfstandige ontwerpen.

In dezelfde periode werden op diverse werven in het land grote ronde jachten gebouwd van staal-ijzer, in verschillende afmetingen, die meestal ‘boeiers’ werden genoemd of ‘boeieraken’, ook wel ‘boeieraakjachten’ en zelfs een enkele keer ‘Lemmerboeieraak’. Met die benamingen moest het karakter van het schip duidelijk worden.

Verschillende Lemsteraken tijdens het Admiraalzeilen Lemmer 2015. (foto Jan Eissens)

Het waren luxe schepen die we nu allemaal ‘Lemsteraak’ zouden noemen. Het leidde ertoe dat onderzoeker-publicist Dirk Huizinga na uitgebreid onderzoek vaststelde dat ‘Dé Lemsteraak gewoonweg niet bestaat’.

Typeaanduiding

Het visserschip met het model van de Lemsteraak is niet ontstaan als nieuw ontwerp, maar als ontwikkeling vanuit de praktijk. Scheepswerf De Boer in Lemmer komt de eer toe dat zijn ontwerpen beeldbepalend zijn geworden voor het scheepstype ‘Lemsteraak’. Maar andere werven hebben ook prachtige visaken, model Lemsteraak gebouwd! Waar niemand bij stilstaat, is dat de tijdspanne waarin staalijzeren Lemsteraken voor de visserij zijn gebouwd, eigenlijk maar heel kort is geweest. Dankzij de Lemsteraak-jachten is die tijd al een eeuw verlengd!

Rond 1900 was men vanuit de houtbouw gewend dat ieder schip vanuit een basisidee ook zijn eigen vorm had. Alle schepen hadden een eigen karakter, omdat de vormen slechts globaal waren vastgelegd. Pas met de bouw van ijzeren schepen werd uniformiteit vanzelfsprekend, omdat er van tekening werd gewerkt. Het was in de houtbouwperiode nog heel gebruikelijk dat schepen van een bepaalde bouwer in een bepaalde plaats een eigen naam kregen, alsof het bij iedere bouwer en iedere streek om een eigen scheepstype handelde. Die naamgeving kon in de loop der jaren ook zomaar weer veranderen. Maar uiteindelijk bleven in de pleziervaart en dus ook het Stamboek een aantal typenamen als verzamelnaam over. Zoals de Lemsteraak, de naam die pas echt ingeburgerd raakte toen HKH Prinses Beatrix voor haar achttiende verjaardag een ‘Lemsteraak-jacht’ kreeg.

JAN EIJSSENS, STAMBOEKBEHEER
STAMBOEK@SSRP.NL
WWW.SSRP.NL

SSRP

De Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten (SSRP) is opgericht in 1955. De SSRP maakt samen met andere behoudsorganisaties deel uit van de Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN), gesprekspartner van de overheid.
Administratie: Rita Eissens - van Goor.
Stamboekbeheer: Jan Eissens.
Tel. 050-4094094
E-mail: administratie@ssrp.nl